Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807
УНО.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 219. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 12-го ЛИСТОПАДА 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS, JERSEY CITY and NEW YORK. FRIDAY, NOVEMBER 12, 1954. No. 219. VOL. LXI.

АЙЗЕНГАВЕР ПІДТРИМУЄ КОНТРАКТ ІЗ ФІРМОЮ ДІКСОН-ЄЙТС

ПРЕЗИДЕНТ ЛАГІДНІШЕ ОЦІНЮЄ ЗНИЩЕННЯ СОВЄТАМИ АМЕРИКАНСЬКОГО БОМБОВИКА; ВІН ВІРИТЬ У ЛЕГКУ СПІВПРАЦЮ З ДЕМОКРАТИЧНОЮ БІЛЬШІСТЮ КОНГРЕСУ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що його дорадники запевнили його, що контракт із фірмою Діксон-Єйтс — це найкраща розв'язка справи, як доставляти додаткову електричну енергію до атомових фабрик в долині Теннесі. Айзенгавер твердив, що в цьому контракті непорушені публічні інтереси, і що він не хотів би вирішувати цю справу з політичного становища. Після конференції президент особисто просив голову Конгресової Комісії Атомової Енергії конгресмена В. Стерлінга Кола, щоб його комісія швидко й дбайливо вивчила справу підписання цього контракту. Ця комісія більшістю 10 до 8 голосів відкинула демократичний внесок, щоб справу затвердження контракту з фірмою Діксон-Єйтс відложити аж до нового 84-го Конгресу, який збереться в січні найближчого року. Президент Айзенгавер у своїх відповідях журналістам боронив своєї думки, що вже час стримати урядову експансію на Долину Теннесі та дати можливість приватній ініціятиві показати, що вона могла б там зробити. Айзенгавер боронив проєкту Комісії Атомової Енергії, заявляючи, що внаслідок підписання цього контракту ані на цент не подорожчає електрична енергія, і нарід не матиме жадної шкоди. Айзенгавер сказав, що уряд видав на розвиток Долини Теннесі більйони долярів а це ділялося з кривдою інших районів. В справі достави електричної енергії зголошено тільки дві пропозиції, і Комісія Атомової Енергії прийняла кориснішу пропозицію фірми Діксон-Єйтс.

Президент підтримував проєкт, щоб американські бомбовики при совєтських кордонах літали тільки в супроводі бойових літаків. Він говорив в лагіднішому тоні про знищення американського бомбовика совєтськими МІГ-ами, як це день перед тим зробив державний секретар Джан Фостер Доллес, який згадав про „брехні" в совєтській ноті — відповіді. Айзенгавер заявив, що Совєти вважають цю територію за свою, хоч ЗДА досі не погодилися на ці совєтські домагання, та вважають, що цей район належить Японії, і тому можна вважати приналежність цього прикордонного району за спірну територію. Президент також сказав, що Совєти тепер виявляють примирливе становище в справі цього випадку. Айзенгавер боронив амбасадора в Москві Чарлза Е. Болена, який взяв участь в прийнятті в Москві після знищення американського бомбовика, бо ще не міг докладно простудіювати повідомлення з Вашингтону. Президент заперечив поголоску про те, що ЗДА заборонили китайському урядові на Формозі атакувати комуністичний Китай. В справі внутрішньої політики Айзенгавер заявив, що згідно з його особистим переконанням його уряд зможе вести дійсно двопартійну політику в 84 Конгресі, співпрацюючи з демократичними політиками, і тому не передбачає труднощів у співпраці з демократами. Ввечері президент разом із своєю дружиною відлетів до Абілен в стейті Кензас, свого родинного міста, де має відкрити Музей свого імени. 6,500 населення цієї місцевости знало, що президент прибув до цього міста, але не робило публічного його привітання, бо знало, що голова держави хоче провести вечір в колі своєї родини.

Айзенгавер поздоровляв 22-ох нових американських громадян

Вашингтон. — Президент Айзенгавер прийняв у трояндовім саду перед Білим Домом 22-ох осіб, які 11 листопада, в День Ветеранів разом із 50,000 нових громадян присягатимуть на вірність новій батьківщині. Президент поздоровляв цих нових громадян, які перед прибуттям до ЗДА були в'язнями нацистських і російських концтаборів, — складаючи кожному з них якнайкращі побажання. — Ню Йорк, Н. Й. — Згідно з законом з дня 1 червня цього року „День Перемир'я", який відзначувано в дні 11 листопада — перейменовано на „День Ветеранів". У цей день в багатьох містах ЗДА 50,000 нових громадян має скласти присягу вірности своїй новій батьківщині. В Брукліні на площі Еббетс присягатимуть 7,000 осіб. До них промовлятиме генеральний прокуратор Герберт Бравнелл. А в Ню Йорку має скласти присягу на площі Поло 9,000 осіб. В цей день не будуть розносити пошту, а тільки доставлятимуть поспішні посилки. Всі поїзди об 11 годині перед полуднем затримаються на 2 хвилини на знак пошани в честь тих, що згинули на війні.

Президент закликає до самодисципліни

Вашингтон. — Президент Айзенгавер прибув на кілька мінут на обід Крайової Конференції для Духових Основ Американської Демократії, щоб виголосити коротку промову про прикмети дійсної демократії. Айзенгавер сказав, що „демократія це ніщо інше в світі, як тільки духове переконання, що кожний з нас має те саме значення, бо всі ми однаково стоїмо перед Богом". Президент твердив, що хоча б не знати що робила демократія для справи волі, справедливости і служіння громаді, то все таки джерелом її є нарід. Щоб мати волю, сказав президент, ми мусимо мати самодисципліну, бо інакше воля заведе нас задалеко. „Нас атакують комуністи, кажучи, що капіталізм і демократія мають зародки знищення". Але це неправда, коли ми фактами і завзяттям докажемо, що ми всі рівні перед Богом. На цих зборах промовляв і демократичний сенатор Стюарт Саймінгтон, який сказав, що ЗДА мають велику зброю в своїх руках, коли перед світом заявляють, що вони є проти запобіжної війни. Він домагався, щоб уряд повідомив американський нарід про совєтську підготову до війни.

Остання мета кожної війни — контроля землі, а не повітря і води — каже Ріджвей

Флінт, Мічіген. — Бувший головний командант на Далекому Сході і бувший головний командант збройних альянтських сил в Европі, генерал Метью Ріджвей, теперішній шеф штабу армії, промовляючи в Екзекутивному Клюбі у Флінті, Міч., заявив: „Війни ведеться не за панування на морях і в повітрі", бо це — тільки засоби для осягнення кінцевої мети війни — панування на суходолі. Тому генерал Ріджвей голосував проти того, щоб ЗДА літаками й фльотою підтримували війська генералісимуса Чіянг Кай-шека в боротьбі за острів Квімой, бо така підтримка вимагала б і американської підтримки піхотою, а до цього тепер ЗДА не підготовані. Ріджвей остерігав американців, щоб не заверталu до давнього ізоляціонізму, хоч і існують деякі непорозуміння з союзниками в Европі. СССР змагає тільки до того, сказав Ріджвей, щоб вбити клина між ЗДА і їхніх союзників в Европі. Ріджвей не згадував нічого про своє розходження з іншими шефами штабу ЗДА, але з його промови виходить, що він за тим, щоб якнайсильніші були наземні війська ЗДА.

Американські й японські вчені досліджують атомове променювання

Вашингтон. — Американські й японські вчені мають відбути спільну конференцію, на якій будуть нараджуватися про наслідки та використування атомового променювання. З американського боку вишле на ці наради до японської столиці своїх представників Комісія Атомової Енергії. Там мають вивчати методи вимірювання радіоактивности, як багато радіоактивности зможе витримати людський організм і те, в який спосіб можна використовувати радіоактивність в сільському господарстві та біологічних дослідах. На Японію впали перші атомові бомби в 1945 році, в Японії вмерла перша жертва водневої бомби, яка експльодувала під час пробних вправ 1 березня цього року. Японці твердять, що вони опинилися між двома країнами, ЗДА і СССР, які випробовують свої атомові й водневі бомби. Японські вчені нотують радіоактивність після кожної проби атомових і водневих бомб, які переводять Совєти і ЗДА. На цій спільній конференції в Токіо має відбутися виміна думок між американськими й японськими науковцями про атомове променювання.

Сенаторка Смит каже, що Совєти шукають шляхів співіснування з ЗДА

Ню Йорк, Н. Й. — Сенаторка Марґарет Чейз Смит, республіканка із стейту Мейн, яка недавно відбула подорож до Москви, заявила на телевізійній програмі „Пізнайте це тепер" стації WCBS—TV, що совєтський міністер закордонних справ Вячеслав Молотов сказав їй, що його країна шукає шляхів до мирного співіснування із ЗДА в військовій і господарській ділянках. Під час розмови з Молотовим вона набрала переконання, що „немає жадних змін у совєтській закордонній політиці".

Перша мистецька вистава в Українському Народному Домі в Ню Йорку

Ню Йорк. — Дня 13 листопада ц. р. починається в УНДомі в Ню Йорку перша групова вистава малярства, скульптури, графіки й кераміки. Вистава буде відчинена для відвідувачів щоденно від год. 6-9 вечором, а в суботи й неділі від 11 рано до 9 вечером, за винятком першої суботи дня 13 ц. м., коли відкриття буде о год. 3-ій пополудні. У цій виставці беруть участь такі мистці: Білинський, Божемський, Бутович, Гніздовський, Гуцалюк, Дзиндра, Кузьма, Радиш, Соловій, Черешньовський. Добір експонатів на цій виставі був зроблений не за принципом жюрі, кожний учасник вистави сам рішав про те, які з його праць будуть виставлені. Це перша групова вистава в Українському Народному Домі в Ню Йорку. В будучині заплановано там й інші вужчі і ширші групові та індивідуальні виставки.

ПОГАНІ ЖНИВА В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ — ПРИЧИНОЮ „ПРИМИРЛИВОСТИ" МОСКВИ

Лондон. — Погані останні жнива в Західній Україні й Молдавії є одною з головних причин теперішньої совєтської „мирової офензиви" — твердить лондонський кореспондент „Ню Йорк Таймс-у", Дрю Мідлтон. Про втрачені жнива в Україні говорив Хрущов, кажучи про конечність найбільшої напруги, щоб надолужити втрати. Названий кореспондент твердить, що совєтський уряд буде примушений відпустити з війська сотні тисяч селян і машинотракторних фахівців для сільсько-господарських робіт. Другою найбільшою причиною лагіднішого тону совєтських вельмож є невдача Совєтів розбити єдність Заходу й недопустити до озброєння Західньої Німеччини. Совєти, мовляв, є ще неприготовані до війни, а поява по західньо-альянтському боці нової німецької армії диктує Совєтам конечність змодернізувати свою армію й переставитись, по зразку Заходу, на стратегію, пристосовану до атомової зброї. А тому, що це все вимагає часу, то Совєти повели „мирову офензиву", щоб осягнути довше „перемир'я" в теперішній холодній війні. Тому, що Захід не хоче війни, то це — каже Мідлтон — вдасться. Англія і всі країни европейського Заходу є твердо рішені переговорити з Совєтами знову про об'єднання Німеччини й мир в Австрії, але аж після того, як буде ратифікований Паризький договір про признання Західній Німеччині суверенности.

УНІФОРМОВАНА БОЛЬШЕВІЯ

Понад 30 років експериментують большевики над школою і дітьми. Після т. зв. „Трудової школи" з її „комплексною системою", де спільно навчалися хлопці й дівчата, — по останній війні вернулися в Совєтському Союзі до „царських гімназій" і „кадетських корпусів". На світлині: київські школярі в уніформах, що копіюють уніформу гімназиста з-перед 1917 року. Хібащо комірці та фасон кашкетів дещо відмінні.

Генерал Голл таврує совєтську неправду

Токіо. — Американський генерал Голл, головний командувач альянтських далекосхідніх збройних сил, найрішучіше заперечив совєтській версії про напад совєтських літаків на американський літак, що вони збили його в останню неділю. Генерал Голл, нав'язуючи до совєтської ноти в цій справі, звертає увагу, що Совєти побудували військове летовище на острові Кунашір в Курільському архіпелязі у віддалі ледве 20 миль від японського острова Гоккайдо. Американський бомбардувальник Б-29 знаходився найменше за 15 миль від повітряної лінії, що розділює японські острови з американськими базами від Курільських островів, окупованих Совєтами після війни. Совєти бачили американський літак здалеку і свідомо випустили проти нього з названого летовища свої літаки для піратського нападу. Генерал Голл заповідає, що в будуччині кожний американський важкий бомбардувальник літатиме в тому напрямку тільки під охороною турбомоторових ловецьких літаків. І тепер теж — казав ген. Голл — інший американський літак докінчив незавершену місію збитого літака — перевести фотознімки, потрібні для видання нової географічної карти — під охороною турбомоторових літаків типу „Сейбер": большивики мабуть теж бачили це, але вже не зважились атакувати.

Двох „шпигунів" засуджено на смерть у Східній Німеччині

Берлін. — Двох недавніх східньо-німецьких державних урядовців засуджено на смерть, як шпигунів, що нібито передавали західньо-німецькій розвідчій організації генерала Гелена інформації про мости й залізничі шляхи. П'ятьох інших німців оскаржено теж у шпигунстві на користь Америки, яка нібито фінансує названу розвідчу аґенцію. Суддя, комуніст Вальтер Цайґлер підкреслював, що організація генерала Гелена „підготовляє третю світову війну". Засуджені на смерть: Карль Бандельов, 49-річний керівник відділу будови мостів, і Едвард Мізера, 46-річний високий урядовець в міністерстві шляхів.

Китайці журяться приростом свого населення

Гонг Конг. — Колишній англійський прем'єр в соціялістичному уряді Англії, Клемент Етлі, відвідавши недавно комуністичний Китай, висловився критично про популяційну політику комуно-китайського уряду, який є вдоволений постійним непропорціонально великим зростом китайського населення. На 528 з половиною мільйонів населення в 1953 році — населення комуністичного Китаю за один рік зросло на 12 мільйонів. Клемент Етлі вбачав у такому раптовому зрості великі майбутні труднощі для краю. Подібне становище зайняв, вперше в історії Китаю, один комуно-китайський парляментарний „посол" Шао, що перейшов був на сторону комуністів в 1949 році. Він виголосив в „народному" парляменті в Пейпінґу промову, що її потім надруковано в комуно-китайській пресі, перестерігаючи, що уряд не зможе дати ані помешкань, ані освіти надмірній кількості дітей і що масовий приріст населення потягне за собою зріст нужди та упадок культури в краю. Комуно-китайський уряд стоїть офіційно на іншому становищі: в Китаю, мовляв, є ще стільки цілинних земель, що десятки мільйонів людей зможуть їх „освоїти" і в них вижити, а чим більше буде китайців, тим сильніша держава.

● Міжнародний мистецький світ зазнав великої втрати через смерть 84-літнього французького мистця Анрі Матісса. Він помер у четвер в своєму домі в Ніцці на французькій Рів'єрі. Хоч протягом довгих років Матісс був спаралізований і прикований до крісла, він майже до останнього часу творив, розмальовуючи тканини для декоративних цілей, ілюстрував теж нове видання „1001 ночі" та ін. Матісс — модерніст, славився головно як кольорист.

МАЛЕНКОВ ЗАОХОЧУЄ ЗАХІД ДО РОЗМОВ

АМБАСАДОР БОЛЕН СКЛАВ ДЕТАЛЬНИЙ ЗВІТ ПРО СВОЮ РОЗМОВУ З МАЛЕНКОВИМ. — ОСТАННІЙ КРОК У „МИРОВІЙ ОФЕНЗИВІ" СОВЄТІВ

Вашингтон. — Маленков уважає, що треба в більшій мірі, як досі, користуватись дипломатичними переговорами між Заходом і Сходом, щоб не роздувати різних „інцидентів" і таким чином впливати на злагіднення міжнародного напруження. Це ніби було головною темою неочікуваної 45-хвилинної розмови між Маленковим з одного боку та американським і англійським амбасадорами, Боленом і Гейтером, з другого, на бенкеті, що в останню неділю відбувся на Кремлі з нагоди святкування большевиками 37-их роковин жовтневої революції. Докладне звідомлення про ту розмову наспіло від амбасадора Болена, але державний секретар Доллес відмовився дискутувати про нього на своїй останній пресовій конференції в минулу середу. За коментарями американської преси — цей останній виступ Маленкова належить до загальної „мирової офензиви" Совєтів, яку вони повели після смерти Сталіна. Маленков буцім то поводився у відношенні до американського й англійського амбасадорів надзвичайно ввічливо й говорив непривичним для совєтських достойників приязним тоном. Поручання дипломатичних розмов для полагоди різних конфліктів, як найкращого способу, щоб ті конфлікти не загострювали міжнародної ситуації, стояло — здогадується американська преса — у зв'язку з недавньою аферою з двома дружинами американських дипломатів у Москві, при чому одну з них, паню Самерлят, Молотов признав „небажаною особою" і зажадав її виїзду з Москви, що вже й сталося. Трикратні розмови, які з цього приводу відбулися між амбасадором Боленом і Молотовим, хоч не змінили становища совєтського уряду, проте не допустили до розросту тієї справи до розмірів нового великого міжнародного конфлікту.

Третина німецького бюджету — на військо

Бонн. — Західньо-німецький уряд склав перший бюджет, який бере вже під увагу творення нової німецької армії, згідно з Паризькими протоколами. Цілий бюджет на рік 1955/56 охоплює 28 більйонів нім. марок, себто $6,666,000,000, з чого на військові цілі призначено 9 більйонів марок, або $2,143,000,000. Західньо-німецький бюджет вповні зрівноважений і не виказує найменшого дефіциту. Американська преса підкреслює, що німецький бюджет включає всі військові позиції в загальний бюджет, а не виділяє окремо військового бюджету, як це роблять інші західні держави. Німецькі економісти заповідають, що Західня Німеччина буде економічно розвиватись ще більше, як досі, а видатки на військо вплинуть додатньо на загальну економіку, збільшуючи продукцію в різних галузях промислу, як воєнного, так і мирного.

Шах Ірану проти зрадників краю

Тегеран. — Іранський шах Магомед Різа Палеві оприлюднив своє звернення до іранського парляменту, в якому займає рішуче становище проти зрадників краю, змовників і шпигунів на користь чужинецьких держав. Водночас він поручив вжити таких заходів, які піднесли б економіку краю і дали кращу відсіч комуністичній аґітації — вищим життьовим рівнем мешканців та більшою освітою широких мас населення. В такому самому дусі промовляв іранський прем'єр генерал Загеді. Ці виступи найвищих іранських достойників стоять у зв'язку з некорисним відгуком, що його зробили за кордоном Ірану масові екзекуції, переведені в останньому часі в Ірані, де виарештувано кількасот людей під закидом змовництва й шпигунської роботи на користь СССР, — коментує американська преса.

Князь Віндсор заперечує, наче б мав зв'язки з німцями

Лондон. — Американські й англійські військові й закордонно-політичні чинники спільно зредаґували й видали збірку документів, що їх знайдено в Німеччині після закінчення війни. Серед цих документів є два звідомлення колишнього німецького амбасадора в Голляндії, аристократа, князя фон Цех-Буркесрода, який, покликаючись на свої особисті зв'язки, називає князя Віндзора, себто колишнього короля Едварда VIII, як джерело інформації, з якого він довідався в 1940 році, що Франція й Англія рішилися боронити своїми арміями Бельгію. Князь Віндзор був в першому періоді останньої війни зв'язковим між англійською і французькою арміями. Він рішуче заперечує, що взагалі колинебудь зустрічався з названим німецьким амбасадором або передавав йому будь-які інформації.

В СВІТІ

● Втеча в'єтнамців з північної, зайнятої комуністами частини краю, на південь, до вільної частини В'єтнаму, триває далі. В дорозі на південь знаходиться тепер ще яких 20.000 втікачів, здебільша католиків. Французи вислали цілу фльотилю легких кораблів, щоб збирала втікачів, які втікають здовж берега моря. Комуністи лаються, що та втеча була інспірована французами, а французи кажуть, що ніхто краще не диктує людям втікати, як комуністичні порядки.

● На японському острові Гоккайдо, що придбав собі сумну славу через своє безпосереднє сусідство до окупованих комуністами Курильських островів, скасовано підміські поїзди, які довозили мешканців до узбережжя, звідки вони поромом їхали далі. Обурена юрба подорожних станула на рейках і примусила надїжджаючий швидкий поїзд зупинитись, після чого машиніст поїзду мусів довезти подорожніх туди, куди вони хотіли їхати.

● Світова організація воєнних ветеранів, яка охоплює 18 мільйонів колишніх вояків із 25-ох країн, зголосила свій статут на затвердження Об'єднаними Націями. Коли б Об'єднані Нації погодились затвердити статут тієї організації, то вона дістала б право зголошувати до ОН свої внески й забирати дорадчий голос в допомогово-суспільних справах.

● ЗДА погодились дати Єгиптові 40 мільйонів долярів допомоги на модернізацію єгипетського господарського життя, яке — як пишуть американські часописи — мало змінилося від того часу, коли ще будовано піраміди. Ця поміч піде головно на будівлю залізничих шляхів, збірників води, водних каналів і закуп хліборобських машин. Америка давно обіцяла Єгиптові допомогу, якщо тільки Єгипет замириться з Англією у справі Суезу.

● Чехи офіційною нотою домагаються від австрійського уряду завернути через кордон двох мужчин, які втекли до Австрії й просили політичного азилю. Чехи твердять, що це ніякі втікачі, а просто шпигуни, які хотіли вести шпигунську роботу і як злочинці втекли з краю, отже треба їх примусово „репатріювати".

● 500 паризьких шинкарів зорганізувались для оборони своїх інтересів проти замірів прем'єра Мендес - Франса зменшити продукцію алькоголю у Франції і перевірити існуючі „лайсенси" на продаж вина й горілки.

Демократи заявляють, що важко буде зменшити податки в 1955 році

Вашингтон. — Демократичні конгресмени, які в попередньому Конгресі вели завзяту боротьбу за зменшення податку для найширших верств населення, заявляють, що важко буде це осягнути в 1955 році, хоч більшість в Конгресі мають демократи. Вони кажуть, що бюджетова ситуація примусить демократів відкласти зменшення прибуткових податків аж на 1956 рік, або що в 1955 році вдасться здійснити тільки незначні полегші в податках. З десятьох демократичних членів Конгресової Комісії Способів і Метод п'ять заявили, що немає виглядів на зменшення податків в 1955 році, три не хотіли в цій справі скласти жадної заяви, і тільки конгресмен Джан Д. Дінджелл вважає, що можна буде зменшити податки вже в 1955 році. Він заявив, що зараз на початку сесії 84-го Конгресу внесе законопроєкт про звільнення від оподаткування 700 долярів заробітньої платні на особу. (Тепер вільні від оподаткування тільки 600 долярів).

В АМЕРИЦІ

● Англійська амбасада в Вашингтоні влаштувала прийняття для королеви - матері Єлисавети, на якому були приявні дві тисячі осіб, в тому і всі члени Конґресу. Гостей представляв королеві англійський амбасадор сер Роджер Мейкінс, які після того переходили на майдан, де в великому шатрі гостили гостей. Коли всі гості привіталися з королевою, вона перейшла до шатра. Деякі гості спізнилися, між ними й сенатор Мек Карті, і прийшли тоді, коли королева вже мала відходити. Урядовці амбасади завважили це, і тих пізніх гостей представлено королеві.

● Проф. Алберт Айнштайн написав листа до магазину „Ди Репортер", в якому заявив, що якби він ще раз був молодий і вибирав собі кар'єру, то не хотів би бути професором ані науковцем, тільки був би бляхарем, або мандрівним продавцем, бо мав би більшу незалежність...

● Окружний Відділ Ліґи Республіканських Жінок у Вашинґтоні відзначував 58 роковини з дня народження пані президентової Айзенгаверової. 800 жінок тримали в руках рожеві свічки, а пані президентова загасила свічку, яка була на великому торті. Тоді і всі присутні погасили свічки, та складали побажання першій леді країни.

● Дівчата-скавти дали букет квітів королеві-матері Єлисаветі, вітаючи її від імені 2,500,000 членів своєї організації. Побажання складали три делеґатки-пластунки в товаристві віцепрезидента Дівочих Скавтів панни Доротеї Сулліван. Церемонія відбулася в будинку англійської амбасади.

● В будинку середньої школи в Оллені, Оклагома, вибух газ, і від цієї експльозії поранено 50 осіб, директора школи і її суперінтендента. Троє дітей находяться в поважному стані, а 23 дітей находиться в шпиталі. Експльозія спричинена сірником, який запалив суперінтендент.

● Д-р Герберт В. Ваґнер заявив, що в 1955 році буде стільки сироватки д-ра Солка, що нею можна буде защепити всіх дітей, що почнуть ходити до першої кляси народної школи та всіх вагітних матерів. Вагітних матерів має бути коло 4,500.000, а учнів першої кляси коло 4,825,000.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	One year	$10.00
На три місяці	2.75	Six months	5.25

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НОВІ ГРОМАДЯНИ

День Перемир'я, 11 листопада, змінений в останньому на День Ветерана, вибрала Іміграційна і Натуралізаційна Служба на завершення натуралізаційного процесу для приблизно 50 тисяч нових громадян, між якими велику частину становлять нові іміґранти українського походження. З цієї нагоди відбулися відповідні урочистості в багатьох містах країни, що прийняли в свої гостинні мури тих переслідуваних і бездольних, які пішли слідами перших Паломників, шукали й знайшли притулок на цій благословенній, вільній американській землі.

Це міг бути припадок, що Натуралізаційна Служба вибрала саме День Ветерана на масову натуралізаційну врочистість. Але в цьому криється велика символіка. Бо для більшости натуралізованих у цьому дні це був справді великий і незабутній день перемир'я. Історія життя більшости з цих нових американських громадян — це перманентна війна, це часто неймовірна, фантастична епопея боротьби за самозбереження, за таке актуальне тепер у світі „пережиття". Велика частина цих нових громадян, зокрема українців та членів інших східньо-европейських національностей, складали приречення вірности новій, прибраній Батьківщині, наче в чарівному сні-казці про країну „за сімома горами і сімома ріками". Вони ж бо велику частину свого життя провели в страшному поневірянні, живучи дослівно з дня на день, переважно без надії прожити його.

З вибором громадянських паперів, після того, як стали вони громадянами цієї країни, бодай ця перманентна війна для них закінчилася, — вони здобули перманентне перемир'я, важливіше і більше для них індивідуально, ніж перемир'я по найбільших війнах. Генеральний прокуратор назвав свого часу американське громадянство доступним для людини „найціннішим самоцвітом". Цей самоцвіт одержують тепер нові громадяни наче в нагороду за всі свої переживання, повні переслідувань, кривди, поневірянь, недостатків і терпінь.

Це — один бік медалі. Це той великий привілей, що його ласкава доля дала тільки своїм вибранцям.

На другому боці цієї медалі виписане слово: обов'язок. Американське громадянство дає найбільші привілеї, про які може мріяти людина. Воно дає і забезпечує людині людську гідність, дає і забезпечує їй волю та різні можливості в змаганні до щастя. Але воно рівночасно накладає обов'язки, виконання яких є передумовою цих привілеїв.

Для нових громадян українського роду ці обов'язки подвійні. Перші випливають з їхнього приречення та зобов'язань відносно прибраної Батьківщини: вірність і оборона зоряного Американського Прапора і всього того, що він символізує. А з другого боку, — це пам'ять про ту країну і той нарід, кров якого пливе в їхніх жилах, бо й це є в інтересі їхньої прибраної Батьківщини.

В обидвох відношеннях є величне поле до праці. Респектуючи, зберігаючи і обороняючи Американську Конституцію, виконуючи прикладно громадянські обов'язки у відношенні до народу, країни і уряду, що є тепер їхніми власними, вони можуть внести в американський творчий процес та в американську культурну скарбницю багато нових цінностей і вартостей із традицій та надбань народу свого походження.

Необмежене поле до праці є теж у зв'язку з їхнім українським походженням. Власне тепер, ставши повновартісними і повноправними громадянами цієї великої країни, вони тим краще й тим успішніше можуть обстоювати українську Правду, яка — в ідеальному розумінні — є теж і американською та вселюдською Правдою. Вони можуть це з більшим успіхом виконувати, включаючись всеціло в загальноамериканський громадський процес і, зокрема, в рямки американсько-українських організацій, головно Українського Народного Союзу, що вже 60 років з таким успіхом творить ідеальну американсько-українську синтезу.

І нарешті ще одна конкретна пропозиція, виконання якої було б для кожного найбільш реальним і корисним відміченням такої великої події, як здобуття американського громадянства. Бо чи можна виявити краще свою радість і вдячність, як зложивши найщедрішу пожертву на політичні цілі УКК, на харитативну працю ЗУАДКомітету, якому не один новий громадянин ще навіть витрачених на нього коштів переселення не повернув, а при цьому й додаткову пожертву на „Веселку", що має велике завдання зберегти для нашої спільноти їхні діти і тим самим забезпечити їй майбутнє.

ВЛАСНІСТЬ НАРОДУ

Після виборів деякі новообрані конґресмени виявили причини, що заважили на їхнім виборі. Між іншим цікаві арґументи подав несподівано обраний демократичний сенатор, з досі в більшості республіканського стейту Ореґон — Річард Нюберґер. Він заявив, що при виборі рішальними були — справа ресурсів узагалі, а не тільки електричної сили. Цілісінька справа крайових лісів, відпочинкових місць і пасовиць заважила дуже глибоко. Населення відчуло, що секретар внутрішніх справ Доґлес МекКей і його друг (республіканський) сенатор Кордос загрожували дотеперішньому положенню розвагової програми. „...Я відчув, що встрявання секретаря внутрішніх справ у передвиборчу кампанію пошкодило Кордонові (республіканському сенаторові), і я завважив справжнє огірчення проти Кея з тієї причини, що він пробував знівечити добру програму розбудови водно-електричної сили, як теж хліборобські кооперативи і програму сільської електрифікації..."

Загальновідома справа, що околиці західнього узбережжя З'єдинених Держав належать до найменше розвинених під оглядом хліборобським і промисловим, дармащо там знаходяться велетенські природні ресурси, які федеральний уряд віддавна пробує розвинути. Спеціяльну увагу на це звертали президенти Френклин Д. Рузвелт і Гері С. Труман, які старалися спонукати Конґрес висиґнувати фонди на побудову великих гребель на ріках, створення нових озер для зрошування довкільних земель і т. п. способи. Все те було роблене в переконанні, що приватні підприємства замалі, щоб виконати такі завдання, і тільки велетенські засоби федерального уряду можуть здійснити таку ідею.

Секретар внутрішніх справ, ставши на становищі, що американські ресурси треба розвивати приватним капіталом, пішов проти дотеперішніх засад і практики, і це, як каже сен. Нюберґер, спричинило поразку республіканського сенатора при його поновній кандидатурі.

При нагоді піднесення такого закиду проти секретаря Мек Кея варто звернути увагу на розміри ресурсів, якими адмініструє іменем уряду ЗДА секретар внутрішніх справ. Тоді тільки можна буде зрозуміти, яку силу має федеральний уряд, коли йде про розвиток цих ресурсів для добробуту населення.

Коли минулого року, після призначення на становище секретаря внутрішніх справ, Мек Кей відвідав свій стейт, він заявив у розмові з кореспондентами: „Для мене виглядає на фантазію займати це становище. Я простий сільський хлопець і був ґубернатором малого стейту". Після того Кей пригадав, що, як секретар внутрішніх справ, він став найбільшим землевласником у країні, найбільшим постачальником світла й води, паном велетенських лісових просторів і пасовиць, контролером мінералів і олії, наставником над 56,000 робітників і особою, що має нагляд над бюджетовими витратами у висоті 520,000,000 долярів. Приглянувшись цій справі точніше, треба ствердити, що департамент внутрішніх справ — це один з найбільших, наймогутніших, хоч і найменше відомих, департаментів федерального уряду.

Ось чим орудує й завідує цей департамент, чи там його секретар: Одна третя частина всієї території країни підлягає його владі. Він має нагляд над полями, копальнями, лісовирубом і загалом над економічним діянням на 750,000,000 акрів землі, а це простір більший, ніж Франція, Німеччина, Італія і Скандинавія взяті разом. Департамент має нагляд над 16,000 ескімосів, 400,000 індіян і 3,000,000 людей, порозкиданих від самоурядного Порто Ріка до острова Яп, на південному Пацифіку, де вживають каміння як вимінної валюти. Цей департамент продав у 1952 р. електричної сили більше, ніж скомбіновані разом вісім найбільших приватних електрівень.

Обов'язки департаменту внутрішніх справ просто необмежені. Так, Бюро Реклямації (штучного наводнення) витратило два більйони долярів на зрошування пустель на Заході в областях таких рік, як Колорадо, та у каліфорнійській Центральній Долині і на побудову чотирьох найбільших гребель: Гувера, Шаста, Голодний Кінь і Ґренд Кулі. Бюро Індіянських Справ має нагляд над 56 мільйонами акрів індіянських земель, завідує 62 шпиталями. У Службі для Риби і Дичини затруднено 32 мільйони рибалок і ловців, з 200 резерваціями для дикої звірини й риби.

Так звані „Національні парки", або велетенська Печера Карлсбад у стейті Ню Мехіко — підлягає департаментові внутрішніх справ; туди належать теж залізниці; нагляд над 2,791 радіостанцією; нагляд над копальнями. На його службі стоять 67 літаків і найбільша в світі армія інженерів.

Коли після виборів піднесено справу використування природних ресурсів федеральними силами, замість передавати їх експлюатацію приватним підприємствам, то з наведених вище даних можна виробити собі погляд, яка важка це справа і який важливий вплив має секретар, чи там департамент внутрішніх справ на складання плянів, їх виконання і відповідне пристосування до потреб всього населення. Саме над цим будуть відбуватися дискусії у Конґресі, в інших ділянках американського уряду і серед широких мас громадян, які вважають себе сувереном цієї багатої країни.

І. Василишин

УКРАЇНСЬКИЙ ШПИТАЛЬ У НЮ ЙОРКУ

I.

Великі потенціяльні сили дрімають у нашому народі. І коли б знайти те чарівне слово, яке допомогло б ті сили збудити, ми могли б справді гори перевертати, а наша історія виглядала б дещо інакше.

Лихо в тому, що те збудження проходить у нас не так легко, а передусім не так скоро. Ми ставимося до нових задумів й ідей звичайно з недовір'ям і потребуємо енерґійних поштовхів і довшого переконування, щоб „набрати розмаху". Зате, „розмахнувшись", з легкістю доконуємо діла, яке донедавна уважалося майже за нездійсненні.

Для прикладу згадаю ті довгі „породові" болі, які попередили купно Народного Дому в Ню Йорку. Скільки то енерґії і нервів коштували наради, дискусії, переконування, вагання і скільки то разів у зневірі опадали руки! Коли ж до того одночасно почато лянсувати справу набуття Дому Української Культури, а опісля нагло „вискочила" ще й потреба купна Пластової Оселі, здавалося, що ні один з тих задумів не вдасться, що один „уб'є" другого, і на тому й скінчиться. Однак енерґія, впертість і непохитність громадян, які стояли в проводі цих акцій, довели до того, що сьогодні маємо і Дім Української Культури, і Пластову Оселю, і Народний Дім у Ню Йорку. Правда, фінанси цих установ далекі ще від того, щоб їх назвати „упорядкованими", а їхні Управи не скоро ще зможуть спочити на лаврах. А все ж таки ці установи не тільки виконують свої важливі функції, але й виявляють тенденції до розбудови.

Так то за розмірно короткий час ми набули важливі об'єкти, в яких маємо змогу розвивати наші національні питоменності, які є одночасно великим вкладом в американську і загальногромадську скарбницю.

Все це осягнули ми без ніякої сторонньої допомоги, своїм власним коштом. І якось невидно, щоб через це хтось із нас збіднів або заборгував. Та ми не смісмо задовольнятися довершеним, не смісмо заспокоюватися. Ми не повинні допустити до відпливу нашої збірної енерґії, навпаки, повинні піднести її ще вище і спрямувати на завершення нових, ще більших і важливіших досягнень, необхідних для дальшого нашого розвитку і для остаточного осягнення нашої мети.

За таке наше чергове завдання вважаю створення українського шпиталю в Ню Йорку.

На цю тему тут і там вже дещо говорено (правда, несміливо), дещо писано (дві статті у „Свободі"), її підносять в приватних балачках, але поза тим панує дискретна мовчанка. І нема тут чого дивуватися, бо це і немаловажна і нелегка справа. А все таки треба її серйозно, всебічно обговорити, бо — сяк чи так — вона буде настирливо домагатися якоїсь розв'язки і перепинятиме реалізацію інших задумів.

Як представляється справа шпиталів у Ню Йорку і чи потрібний тут ще один шпиталь взагалі, а український зокрема?

Перший приватний шпиталь у Ню Йорку заложила була Голляндська Західньо-Індійська Компанія 20 грудня 1658 р. Ню Йорк мав тоді 1,000 мешканців. Перший публічний шпиталь в Ню Йорку засновано в 1736 р. Була це одна кімната, яка вміщала 6 ліжок. За статистичними даними з 1951 р., мав Ню Йорк 210 шпиталів, між ними славний на цілий світ шпиталь Белв'ю (1.685 ліжок), будівлі якого займають простір 12 акрів.

Від 1951 р. побудовано декілька нових великих і модерних шпиталів. Але, не зважаючи на це, а також на доволі високі оплати, не так то легко дістатися до них, і хворі мусять часто чекати аж звільниться місце. Отже немає сумніву, що ще один шпиталь не зашкодить і немає чого побоюватися, що він буде стояти порожній.

Поміж існуючими в Ню Йорку шпиталями знайдемо, поза міськими, стейтовими, ветеранськими та шпиталями різних віроісповідних організацій, також норвезькі, данські, французькі, італійські та кілька дуже багатих жидівських шпиталів. Поважна кількість українців, які проживають у самому Ню Йорку і в метрополітальній окрузі, оправдує потребу ще одного — українського шпиталю.

Український шпиталь потрібний нам передусім із престижевих мотивів. Ми мусимо всякими можливими засобами пробивати мур іґноранції і байдужости американського суспільства до української проблеми, змагати до виявлення її ваги і необхідности її позитивної розв'язки, до придбання українському народові переконаних приятелів, які допоможуть формувати прихильну нам опінію, а в дальшому пляні здобути допомогу для визвольних змагань українського народу. На цьому шляху годі нам обмежуватися до показу пісні, вишивки і танку. Покажім, що ми майстри також у ділянці практичних наук. Маємо достатню кількість висококваліфікованих лікарів-спеціялістів, які не посоромлять українського імени. Навпаки, вони вже тепер здобувають собі високі признання, а нам честь і пошану. Даймо ж їм нагоду виявити їхні вмілості в українському середовищі. Створім для них варстат праці, де б вони не тільки працювали безпосередньо для добра хворих, але й могли присвятитися глибшим дослідам і збагатити ними свою рідну і всесвітню наукову скарбницю. Це буде одночасно і добра пропаґанда нашого імени й нашої справи.

Український шпиталь стане базою для вишколу українських медсестер. Їх ми майже не маємо, бо нашим медсестрам з европейською підготовою бракує потрібного в модерній медицині вишколу. А це не маловажна справа як з погляду загальнонаціонального, так і з погляду індивідуально-особистого. Ми здобудемо фахово вишколених доглядачок для наших хворих, а вони самі здобудуть добре і поплатне звання. Після закінчення трилітньої школи для медсестер, вони легко одержать працю з платнею 250-400 дол. на місяць. При 60-ти шпиталях у Ню Йорку існують 60 шкіл для медсестер, але вони неголі підготовити потрібної для місцевих шпиталів кількости сестер. І тому компетентні чинники хочуть скоротити час вишколу сестер з трьох до двох років.

При українському шпиталі зможемо вишколювати і інший персонал, як лябораторійних і рентґенівських техніків і т. п. Що більше, при українському шпиталі ми могли б навіть зорганізувати медичний факультет, де наша молодь здобувала б високу медичну освіту.

Та чи не найбільш переконливим арґументом за створення українського шпиталю в Ню Йорку є цей останній.

Маємо різні церковні, громадські, політичні, економічні і виховні організації, які об'єднують своїх членів і працюють для їхнього добра, працюючи посередньо і для добра всієї української спільноти.

(Продовження на ст. 3-ій)

ТІТО І МОСКВА

Югославія, а докладніше Тіто, іде приспішеним темпом до зближення з Москвою.

Це зближення підготовляв Тіто та вірні Москві югославські комуністи послідовно і обережно. І не буде ніякого переборщення, коли скажемо, що перші кроки цього зближення почалися негайно по смерті Сталіна. Коренем цього зближення була, з одного боку, зміна закордонної політики Москви, а з другого — внутрішні труднощі, які стали перманентним явищем в Югославії. До речі, Тіто завжди підкреслював, що він є переконаним та вірним комуністом, і що він прямує шляхом, який веде до всесвітнього комунізму. За час ізоляції від комуністичного бльоку Тітові вдалося здобути симпатії в деяких соціялістичних та напівсоціялістичних партіях Заходу і вишукати слабі місця вільного світу. Так постала леґенда про те, що „тітоїзм" — це окрема, прийнятна форма комунізму, і при її допомозі Тіто з'єднав собі хиткі політичні елементи Заходу та вліз у довір'я західньо-европейських політиків, які не хочуть бачити дійсности і не розуміють, що це тільки зміна тактики для досягнення визначеної цілі.

З тим моментом, як Москва рішилася (тільки з тактичних оглядів) переговорювати з Заходом, шанси Тіта пішли вгору. З наміром внести заколот у західній світ, в першу чергу при допомозі різних замаскованих комуністичних т. зв. мирових організацій — шляхи, якими йде Москва і Тіто, завжди один з одним покривалися. І що Тіто крок за кроком наближається до ґльобальної політики Москви, то лежить воно вже в природі розвитку подій. Відколи Совєти та червоний Китай повели гураганну пропаґанду, що співжиття вільного світу з комуністичним не тільки можливе, але для вдержання „миру" конечне, чим одушевляються деякі „демократи" Заходу — Тіто з легким серцем може виявити себе таким, яким він ніколи не переставав бути, а саме правовірним комуністом, готовим вчинити все для перемоги комунізму.

Для Тіта ідеологія й тактика мирного співжиття є тільки засобом, при допомозі якого комунізм має здобути остаточну перемогу. І коли Тіто заявив недавно у своїй промові в Остращно, що сьогодні „одинокий вихід для світу — це співжиття обох систем", то розуміє він під цим „співжиттям", цілковите розбиття кожної протикомуністичної акції та активности. „Коли на Заході говорять проти комунізму, то це значить, що виступають проти ідеї Маркса, Енґельса та Леніна, отже проти нової об'єктивної ідеї, яка служить дальшому поступові та розвиткові світу. Ми є проти такого становища і ми в цьому не можемо з Заходом погодитися і ніколи не погодимося" — сказав Тіто в згаданій промові.

Ілюзії західніх політиків лежали саме в надії на те, що Тіто стане по їх боці в боротьбі проти світового комунізму, на випадок війни Югославія стане точкою опору для Заходу. Певне, що Тіто не думав так навіть в дні найбільшої „приязни" з Заходом, натомість за ці ілюзії брав він тільки гроші, зброю та дипломатичну і політичну підтримку, щоб направити положення країни. А недавно заявив Тіто в інтерв'ю з представником італійської пресової аґенції „Анца", що це не він зірвав відносини з Москвою в 1948 р., але „що ми були заблоковані та ізольовані". В цій бльокаді та ізоляції бачив Тіто „агресію" Совєтів. Сьогодні, коли, на думку Тіта, немає совєтської бльокади та ізоляції, не існує ніякої загрози совєтської агресії. Що більше, Тіто називає всіх тих, хто думає, що совєтська агресія таки існує, ворогами миру та агентами війни, що покривається вповні з поглядами Совєтів.

Щоб не бути голословним, треба звернути увагу на факти, які говорять самі за себе. І так, Совєти признали без ніяких „нєт", договір між Югославією та Італією в справі Трієсту, проти чого вони на протязі років гостро протестували. Югославська преса прибирає чимраз більше ворожий тон у відношенні до американської закордонної політики та у відношенні до засад, на яких вона спирається. В реванш за це не знаходимо в совєтській пресі ані в радіовисильнях ніяких ворожих, а то й неприхильних виступів проти Тіта. Ворожі Тітові часописи югославських комінформістів (а було їх шість в Совєтах) перестали виходити. Совєти заявили, що югославські юнаки, які студіювали у високих військових школах та університетах в Совєтах від часу конфлікту 1948 р., можуть кожної хвилини повернутися на батьківщину, що дотепер було їм заборонено. Збройні прикордонні конфлікти між Югославією і совєтськими сателітами, які були буденним явищем, тепер зовсім припинились. З Совєтами і з усіми сателітними державами — за винятком Польщі — нав'язав Тіто торговельні і дипломатичні зв'язки. Югославські кінотеатри переповнені совєтськими фільмами, які прославляють совєтську армію, що враз з югославськими комуністичними партизанами „визволила" Югославію.

Крім цього внутрішнє положення в Югославії вказує на те, що нова орієнтація на Москву значно скріпилась. Комінформівські елементи почувають себе чимраз певніше, а зокрема від часу, як президент парляменту Мілован Ділас, приятель Тіта та великий ворог промосковської орієнтації мусів уступити зі свого становища під натиском нового промосковського курсу. В зв'язку з цими внутрішніми обставинами, — в дальшому, щоб не допустити до розколу компартії, пішов Тіто на новий промосковський курс. Широкі маси населення занепокоєні цим новим явищем, бо впарі з ним прийде загострення режиму, що означає прихід „щасливого життя", на взір совєтського. Чи Захід здає собі з цього справу?

Нестор

Степан Женецький

У НІМЕЦЬКОМУ ПОЛОНІ

(2)

Незабаром ми розшукали ще кількох українців. Сталося це тоді, коли нас, полонених, посилали на роботу до міста — порядкувати військові касарні. Коли німці зайняли Новий Санч, то цивільне населення, видко, кинулося все грабувати. Не минуло воно й касарень. Розтягнувши все, що було у військових маґазинах, товпа кинулася на скриньки та куферки з цивільними одягами польських новобранців та мобілізованих. А тому, що, йдучи до війська, мало хто брав на себе добрий одяг, — грабіжники, виносячи на подвір'я чиюсь власність і переконавшись, що це старі, дрантиві лашки — кидали їх куди попало і бігли шукати чогось кращого. Таким чином на подвір'я гарнізону викинуто всі приватні речі цілого полку, плюс новомобілізованих. Все це валялося цілими горами, порозкидане й подерте. Видко, товпа, не знаходячи нічого доброго, сердилася і рвала все на шмаття. Папері, що їх теж знаходилося багато в кожному куфрі й скринці, при кожному подуві вітру хмарами носилися по великому подвір'ї новосанчівського ґарнізону, по якому ще кілька днів тому лунали голоси задьористих польських військових „сьпєвек". Німці, мабуть, хотіли примістити там своє військо і тому посилали нас, полонених, робити там порядки. Треба було з тиждень часу, поки ми привели подвір'я і всі будинки до ладу.

Одного разу, коли німецькі вартові провадили нас з тюрми до касарень, я почув такі слова з гурту польських жінок на адресу німецьких вояків:

— Зобач, зобач, яци оні вшисци здрові, випашені!!! А насі ґазети пісалі, же нємци не майон цо жриць, і пшимєрайон з ґлоду...

Справді, німецькі вояки були добре відгодовані, здорові й сильні. Якогось не то голоду, а навіть недоїдання на них не було й сліду. Принайменше під час німецько-польської війни їсти Німеччина мала подостатком.

Працюючи в ґарнізоні, я і мій приятель українець, увесь час держалися разом. Почувши, що ми говоримо по-українськи, до нас приставало щораз більше українців. Таким чином за якийсь час нас зібралося кілька осіб. Були це все молоді хлопці, між 20 і 30-им роком життя. В розмовах виявилося, що майже всі вони опинилися в німецькому полоні в той самий спосіб, що і я: не хотіли боротися за чужі інтереси, і добровільно перейшли на німецьку сторону.

Ми всі горіли жадобою вісток, як розвивається польсько-німецька війна, де перебігає фронт, чи німці вже зайняли Галичину і що діється у Львові? Німецькі військові часописи нам до рук не попадалися, хоч як ми на них полювали, з цивільними людьми ми не мали нагоди розмовляти, а німецьких вояків якось не відважилися питати. Тільки з уривчастих висловів наших вартових: „полєн капут", або „нікс мер Польска" — догадувались, що війна розвивається на користь німців.

Одного разу я не видержав і спитав молодого, на вигляд доброго ляйтенанта, чи німці вже зайняли Львів.

— Лємберґ габен ді руссен безецт, — відповів він. Коли я про це розповів хлопцям, то майже ніхто з нас не хотів тому йняти віри. Як могли совєти зайняти Львів, коли немає совєтсько-польської війни? Мабуть, німці вже здобули Львів, а цей ляйтенант або був п'яний, або хотів собі пожартувати з нас. Про те, що Совєти, порозумівшись з німцями, виступили проти Польщі війною, і що німці погодилися тимчасово, щоб мати вільну руку на Заході, відступити їм Західню Україну аж по Сян, — ми ще тоді нічого не знали. Щойно дещо пізніше я дізнався від того самого ляйтенанта, що німці відступили совєтам всі українські землі Галичини аж по Перемишль.

Це було друге з черги велике моє розчарування в німцях. Та я все ще думав, що це якийсь політичний трюк збоку німців. У моїй, тоді ще молодій, голові ніяк не могло вміститися, щоб німці торгували українськими землями й українським народом. Я тоді все ще свято вірив, що німці — великі приятелі України і допоможуть нам створити свою державу. Щойно пізніше виявилося, що німці, якщо не всі, то принайменше вся їхня націонал-соціялістична партія з фюрером на чолі, були нашими найлютішими ворогами. Їхні диявольські пляни відносно України, про які світ довідався щойно після закінчення війни, — виселення з наших земель всіх українців та поселення на них німців, щоб — як говорив Ґеббельс, — біловолосі ґерманці орали український чорнозем, нічим не різнилися, або були ще лютіші, ніж ті, що їх стосує від віків до нашого народу Москва. Але на початку німецько-польської війни ніхто не міг про це навіть додумуватися.

У Новому Санчі, у цій жіночій тюрмі, ми перебули рівно чотири тижні. За той час німці назганяли стільки полонених, що вже не змогли примістити їх в цьому будинку. Тоді вони перевели нас до Лімановоі. Там було кілька великих мурованих будівель, в яких ще за часів Австрії містилася рафінерія нафти. Це були великі муровані галі, а кругом них велика площа. Все це німці обгородили колючим дротом, а на всіх чотирьох рогах побудували вартівничі вежі, в яких знаходилися вартові зі скорострілами. Всередині цього табору кожна галя була відгороджена від решти дротяною огорожею, щоб полонені не могли ходити від галі до галі. Теж ціла площа була поділена на стільки частин, скільки було галь. Одна площа була більша від усіх інших, і на ній відбувалися щоденні рапорти полонених — числення, проголошування нових розпорядків тощо. На малі площі могли виходити мешканці кожної галі на прохід, але тільки вдень.

Під час мого 11-місячного перебування в німецькому полоні у таборі Лімanова, а пізніше у великому, кільканадесяттисячному таборі у Нюрнберґу, я ніде не зустрічався з випадком, щоб полонені мали можливість порозумітися з цивільним населенням. Не було й не могло бути навіть думки про якісь бунти чи щось подібне. Пригадую собі такий випадок в лімановському таборі:

Коли погіршало харчування для полонених, про що докладніше розповім далі, одного дня польські полонені пробували були запротестувати.

— Єсьць хцеми!

— Хлеба дайце! — почали вони голосно вигукувати під час перечислювання. За пару хвилин кругом загородженої площі з'явився відділ німців зі скорострілами. Перекладач заявив: „Якщо полонені не втихомиряться і якщо пролунає ще один вигук — відділ негайно почне стріляти!" Поляки негайно втихомирилися і вже більше не кричали.

Зараз на другий день після прибуття до Лімановоі, ми звернулися до команди табору, щоб нас, українців, відділили від поляків. Команда табору погодилася і чергового дня при апелі проголошено, щоб усі полонені української національности виступили. Виступило коло 50 чоловіка. Українську групу полонених примістили в одній галі, і з того часу ми жили окремо. Тільки на апелі ходили разом, але й там ставали в окремому ряді.

УКРАЇНСЬКИЙ ШПИТАЛЬ У НЮ ЙОРКУ

(Продовження зі ст. 2-ої)

Маємо, наприклад, Дім Української Культури, яким — природня річ — найбільше зацікавлені наші вчені, а в дальшій черзі всі свідомі громадяни, яким добро української справи лежить на серці. Але поза ними знайдемо — на жаль! — багато українців, які цих справ не розуміють і які може ніколи й не подивляться на цю нашу важливу наукову станицю.

Маємо Пластову Оселю, якою дорожать батьки нашої молоді, а передусім сама молодь і далі всі ті громадяни, яким наше майбутнє лежить на серці. Але є багато бездітних або старших громадян, яким ця справа нецікава і які без Оселі обійдуться.

Маємо Народний Дім, в якому примістилися різні організації, де відбуваються наради, сходини, проби, влаштовують імпрези, працюють, бавляться. Та маємо — на жаль! — багато людей, які до ніякої або майже ніякої організації не належать, на ніякі наради, імпрези ані забави не ходять і які без Народного Дому могли б обійтися.

Натомість, всі ми — старі чи молоді, давні чи новоприбулі, приналежні до одної чи другої Церкви, члени такої чи іншої політичної партії, без різниці чи походимо із Східньої чи Західньої України — всі ми колись, може за рік, може за місяць, а може й завтра, десь ляжемо, звалені недугою, здані на ласку й неласку лікаря і — іншого медичного персоналу. В цей найкритичніший момент у нашому житті, коли ми не тільки знеможені фізично, але й зневірені духово, коли нас не стати на найменше зусилля, коли ми прагнули б, щоб наше оточення само відгадувало наші потреби чи забаганки і йшло їм назустріч, — в ту тяжку хвилину нашого життя так дуже хотілося б, щоб нашу долю взяв у свої руки наш, український лікар, бо ж відомо — свій як не заплаче; то бодай скривиться. Так бажалося б, щоб на нашій спаленій гарячкою голові спочила добра, ласкава рука української медсестри, щоб нас обслужив наш доглядач, щоб ми в нашу критичну годину могли відхнути до висячої на стіні, добре нам знаної св. ікони, до якої молилися ще в батьківському домі, щоб наше око могло спочити на картині, що нагадувала б нам наш далекий рідний край, щоб ми — українські хворі, зібрані в одному будинку, а не розсіяні по різних шпиталях, мали запевнену релігійну розраду і культурну розвагу, щоб під час деякого відпруження чи полегші могли кожної хвилі сягнути рукою по український часопис чи книжку або могли послухати, як читатиме хто інший; щоб кругом нас гомоніла наша рідна мова, що зібрала в собі всі чари і принади нашої землі, пошуми наших лісів, шепоти наших рік, щебет пташок і все тепло сонця, — ця мова, яка, мов чудодійний еліксир, виліковує краще і успішніше, ніж усі ліки світу!

Чи ж усе це варте тої розмірно невеликої матеріяльної пожертви, потрібної від нас на створення таких умовин? Не треба витрачати час на роздумування, дискусії, вагання! Шкода кожного місяця й кожного тижня. Берімось до будови Українського Шпиталю у Ню Йорку. Чи це можливе?

Про це в наступній статті.

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА В МІЖНАРОДНИХ ВЗАЄМИНАХ

НТШ влаштовує доповідь д-ра Вінкентія Шандора на повищу тему в суботу, 13 ц. м. год. 6 веч. в приміщенні Т-ва в Ню Йорку, 302-304 Вест 13 вул.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКР. НАРОД. СОЮЗУ

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

У 700-РІЧЧЯ ЛЬВОВА

Оригінальну і на часі думку підхопив Літературно-Мистецький Клюб у Филаделфії, щоб спеціяльною імпрезою відзначити 700-річчя Львова. Львів — у короні українських міст блестить справжнім жемчугом, а сімсот років — це великий шмат часу. Та й сама проблема Львова, за який ще до сьогодні ведуть спори наші сусіди, вимагає актуалізації. Але головна справа, що серед наших людей живий і невмовкаючий сантимент до цього вічно живого сонячного міста. Доказ: навіть льокальний патріотизм, декілька видань з нагоди роковин Львова з двома справжніми публікаціями: „Наш Львів" у виданні Червоної Калини і люксусовий літературно - мистецький збірник „Львів" у видавництві „Київ", та й багато праць і статтей у пресі.

Львів здобув собі любов в українських поетів і письменників і такі величини, як Юрій Липа, Євген Маланюк, Святослав Гординський, Богдан Кравців, Михайло Орест присвятили йому свої надхненні рядки. Ці твори можна буде почути саме у програмі зорганізованого Літературно - Мистецьким Клюбом у Филаделфії і Видавництвом „Київ" оригінальному вечорі під назвою „Наш Рідний Львів". Виконавцями програми будуть люблені колись у Львові і тепер на еміграції актори Львівського Театру під дирекцією сл. п. Володимира Блавацького. Побачимо Віру Левицьку, Лізу Шашаровську-Чепіль, Клявдію Кемпе-Гош, Володимира Шашаровського, Ярослава Півота-Рудакевича, Володимира Карп'яка, Анатоля Радванського, Євгена Левицького, Володимира Мельника.

Програма зложена з двох частин. В першій частині включено до програми літературні твори наших письменників. Друга частина буде весела. Тут почуємо оригінальні сценки, скечі, пісеньки, куплети, монологи. Багатьом нагадається „Веселий Львів". Тексти і вся програма веселої частини вповні оригінальні спеціяльно зладжені для імпрези такими авторами, як Іван Керницький, Василь Софронів - Левицький, Ярослав Климовський, Лев Яцкевич, Юрій Рибак. За всю програму відповідає редактор „Києва" і редактор імпозантного літературно - мистецького збірника „Львів", який саме появився на книгарських полицях, — Богдан Романенчук. Вечір відкриє голова Літературно - Мистецького Клюбу у Филаделфії проф. Володимир Дорошенко.

Ця оригінальна імпреза буде показана двічі: в суботу, 13-го листопада, в год. 7 вечором у Филаделфії у залі Горожанського Клюбу, при вул. Н. Френклін ч. 847, а наступного дня, в неділю, 14-го листопада, о год. 5 по полудні в Ню Йорку, в залі Українського Народного Дому при Другій Евеню, ч. 140.

Оригінальна програма і виконавці напевно знайдуть велике зацікавлення у нашої публіки і в Ню Йорку й у Филаделфії. Тим більше, що це нагода виявити свій незатертий сантимент до того справді нашого Львова, якого не може забути і не забуде не лише той, який там вродився і жив, але і той, якому доля судила лише переїздом побувати у цьому старинному княжому городі.

О.

Ню Йорк, Н. Й.

Ген. О. Загродський — головою Відділу ОбВУА

В суботу 6 листопада ц. р. в приміщенні ЛМКлюбу в Ню Йорку відбулися річні Загальні Збори місцевого Відділу Об'єднання б. Вояків Українців, при 46 присутніх на загальне число рівно 100 членів Відділу. Головував ген. О. Загродський, секретарював інж. І. Красноніс. Звідомлення склав уступаючий голова полк. А. Валійський, заступник голови д-р І. Козак й інші члени Управи. Відділ улаштовував щомісячні сходини з доповідями і брав участь у загально - національних святах. Уладив теж власну вечірку. Кільком членам уділив невеличку фінансову допомогу. Загальна розпряжність і апатія, помітна в усіх українських організаціях, далась відчути й у Відділі, дармащо фреквенція на щомісячних сходинах була ще розмірно поважна. Полк. О. Валійський звернув увагу, що, напр., польські комбатантські організації зберігають далеко кращу внутрішню дисципліну, влаштовують навіть військові курси в Англії, дістаючи для учасників таких курсів дозвіл від англійської влади бути обсерватором, чи активними учасниками англійських маневрів, — виконують теж поважну політичну ролю, як ось тепер видно це на масовій візиті польських генералів в ЗДА (Мачек, Бортновський, Бор - Коморовський). На упадок жвавого життя в усіх існуючих українських комбатантських організаціях вплинула атомізація комбатантів, що позначилась на існуванні кількох таких організацій, навіть без тісного взаємного зв'язку. Напр., на щомісячні доповіді у Відділі ОбВУА не приходять члени інших комбатантських організацій в Ню Йорку, дармащо тематика тих доповідей цікава напевне всім колишнім українським воякам. Це ситуація ненормальна і її треба якось розв'язати. У дискусії заторкнено цілу низку справ, м. ін. високо ненормальної ситуації, яка настала після того, як 67 членів Відділу треба було в минулому році скреслити з списка членів тільки тому, що вони не платили членських внесків і не реагували на всі пригадки. Говорено про велике значення списування споминів з уваги на затрату в останній війні найбільших українських архівальних і музейних збірок. З признанням підкреслено появу „Бюлетину", що його видала Головна Управа ОбВУА, як перше число будучого журналу організації. Вибрано нову Управу в такому складі:

Ген. О. Загродський — голова, д-р І. Козак — заст. голови, пп. Мисливець — секретар, Круглий — організаційний референт, ред. І. Кедрин-Рудницький — культ. - освітній референт, Винник — касир і проф. І. Паливода. Заступники: пп. Григорович і Галій. Контрольна Комісія: полк. А. Валійський (голова), А. Дорошенко й П. Постолюк та пп. Ничипорук і Захаренко, як заступники. Товариський Суд: Д. Галичин (голова), д-р С. Ріпецький і д-р Ничка і пп. Шпирук та Мирошниченко, як заступники. Збори скінчились відспіванням Національного Гимну.

М. П.

Дітройт, Міш.

З діяльности Літературно-Мистецького Клюбу

Після ювілейних днів Едварда Козака, про які ми вже писали і якими наш У.Л.М. Клюб розпочав свій осінньо - зимовий сезон діяльности, за чергою прийшли дальші вечори, намічені в пляні праці. Доповідь д-ра Антона Рудницького 2-го жовтня ц. р. про „Шляхи розвитку української музики" була місцями бадьора, місцями мінорна, цікава оригінальними думками і в висновках оптимістична і будуюча. Цього ж вечора зачинено Мистецьку Виставку Е. Козака, що від 18 вересня окрашувала одну із заль Інтерн. Інституту і притягала день-денно відвідувачів, своїх і чужих. Разом з цим голова Клюбу, М. Важанський вручив Екові тасьму, на якій й схоплено майже всю програму його ювілейних днів.

Концерт піяніста - юнака, Романа Рудницького, 3 жовтня ц. р. зацікавив наших дітройчан, які люблять музику, і вони, не зважаючи на зливний дощ, заповнили велику залю Інт. Інституту. Про концерт уже появилась рецензія д-ра В. Витвицького. Зазначимо ще тільки, що одушевлені грою учні форт. школи пані І. Решетилович вручили молодому віртуозові квіти.

Проф. Роман Бжеський дав 17 жовтня ц. р. яскравий переріз творчости Миколи Куліша, не менше деким оспорюваної в ідеологічній основі від творчости Хвильового. Доповідач ствердив зі самого початку, що репресування і сумний кінець Куліша не дає ще приводу для добачування в ньому прихованого обличчя національно-думаючої людини, бо репресованих і фізично знищених було чимало українців, передових і заприсяжених комуністів. Одиноким матеріялом для розшифрування ідеологічних заложень у переконаннях Куліша, як заявив проф. Бжеський, може послужити тільки те, що Куліш написав, і тому він провів аналізу мало що не всієї літературної спадщини письменника, розбиваючи (так би хтось думав), „в пух і прах" усі дотеперішні думки літературознавців, совітознавців і звеличників цього воістину дуже талановитого і відважного майстра сатири в умовинах підсовєтської дійсности.

Думки проф. Бжеського не залишаться без відгомону таки на тому ж терені Літ. Мист. Клюбу. З уваги на те, що доповідь тривала майже дві і пів години, дискусію відложено. Як майбутні дискутанти-й опоненти зголосились досі 3 особи, а буде їх мабуть більше. Треба признати, що проф. Бжеський зручно повишукував і пов'язав численні цитати з п'єс найвизначнішого нашого підсовєтського комедіописця, ті, що порушують його національну репутацію. Тим він хотів захитати в уяві слухачів, особливо тих, які крім „Мини Мазайла", що ввійшов у репертуар театру Гірняка, нічого більше не знають, національним п'єдесталом Куліша, підваживши його своєю критичною аналізою навіть такого персонажу, визнаного досі позитивно - національним, як Марина з п'єси „Патетична Соната".

Як з цими критичними думками і закидами впораються дискутанти, довідаємось тоді, коли вони прийдуть до голосу. На нашу думку їх завдання буде облегшене між іншим тим, що доповідач виявив у великій мірі ігнорацію клімату, в якому жив і творив Микола Куліш, отже того безприкладного в історії людської духовости терору, що його м. ін. прекрасно представив польський поет з підсовєтської Польщі (який „вибрав волю") у своїй гомінкій книжці „Знасилуваний ум". Він у цій книжці переконливо доказав, як діє ця совєтська ґанґрена навіть у сателітських країнах, і як треба хитрувати письменникам, щоб творити і не допуститись „єресі" з відомими наслідками... Нещодавно попала нам до очей цитата Logan Pearsall Smiht-a "What I like in a good author is not what he says, but what he whispers."

Нам здається, що те, що сказав Куліш у своїх творах, віднайшов проф. Бжеський, передусім те, що він хотів віднайти, але зате не дочув того, що Куліш у своїх творах нашіптував і що відшифрували совєтські цензори.

З інших подій на терені Літ. Мист. Клюбу згадаємо: панахиду в перші роковини смерти невіджалуваної пам'яти члена-основника проф. Богдана Пюрка, 23 жовтня ц. р. з участю хору „Воля", а далі — пленарне засідання правління, затвердження програми від нового року, некорисний для Клюбу виїзд з Дітройту поета Карпенка-Криниці, що був одною з маркантних постатей на терені Клюбу. При відчиненні останнього вечора Л. М. Клюбу голова М. Важанський сказав: „Втрати нашого культурного Дітройту справді непомірно великі. Не згадуючи мертвих — ще до існування нашого Клюбу покинули наше місто: Ю. Ревай, діяч і журналіст, М. Пап — молодий учений, тепер професор Нотр - Дамського університету, Павлусевич — діяч, педагог і поет, а вже за існування Клюбу: о. Попів, літературознавець, Перелісна, його дружина і дитяча письменниця, обоє Васильченки — культурні діячі, В. Божик, який готувався створити хор ревелерсів при Клюбі, І. Савка, декоратор і церковний маляр, Федоренко — молодий журналіст, Лідія Кошман — надійна співачка, Ю. Кошельняк, член Правління Клюбу, критик і журналіст, М. Ситник — поет і в останніх днях П. Карпенко - Криниця. Жаль, що Дітройт, і так убогий на культурних діячів, не зумів їх затримати...

Як відлуння ювілейних днів Е. Козака згадаємо, що їх зміст передав Голос Канади по радіо, так, що ця подія передісталась теж за залізну заслону.

В. Несторович

ПЕРЕД ЗУСТРІЧЧЮ ІЗ СВ. МИКОЛАЄМ

Минулого року у нашій пресі пролунали голоси запитів, чому ОПДЛ не видає сценічних картин на такі дитячі свята, як св. Миколай, свято Матері й інші. Брак таких картин дуже дошкульний, вони потрібні для школи, парафії, Пласту, юного СУМ-у. Безперечно так, тільки ж ніхто не взяв до уваги, що таких сценічних картин потрібно не більше, як 50-100 примірників. Це не масова лектура для дітей, а тільки одноразовий матеріял - сценка для вистави. Значить, видання всякої сценічної картини, хай і найскромніше, вимагає фундатора, який покрив би кошти видання, не кажучи про гонорар авторові.

Коли ж ОПДЛ, внаслідок потреби і домагань, видало оцю сценічну картину „Дзвінки св. Миколая", то це дослівно хай і скромний, але такий дарунок від ОПДЛ нашим дітям на день св. Миколая. Кошти видання ледве чи повернуться, автор про гонорар і думати не хоче, але тут досягнуто найважнішого: наші діти матимуть змогу бачити святого о. Миколая після його далеких мандрівок по всіх частинах світу — всюди там, де сьогодні українські діти, — і матимуть змогу почути, як приймали його вони в далекій Австралії, Аргентині, в Европі і матимуть змогу побачити здалини українських дітей там — на Рідній Землі і почути їхні запити - благання, щоб і вони могли вільно вітати в себе дорогого святця. Автор, Роман Завадович, у короткій картині (на свято Миколая тільки така й потрібна, бо ж треба й дарунки дітям роздати!) зумів висловити всі ці почуття, що сповнюють і малят і дорослих у кожен Святиколаївський вечір, а зокрема ще й ці почуття, що сповнюють наші душі сьогодні — далеко від порогів рідних наших хат і хат наших батьків і дідів...

Не забув автор і про потребу свобідного, щасливого дитячого сміху — він залучає на вид чортика, що спить серед дороги та не дає янголам проїхати автом, повним дарунків для дітей, — щойно свячена вода зриває його зі сну.

Актуальний, до того національно - релігійний зміст сценки, легка мова, можливість збільшити чи зменшити кількість дієвих осіб — янголів, ефектовність такого моменту, як поява в далині дітей з України, далі такий цінний засіб у дитячому театрі, як контакт сцени з дітьми (безпосереднє звертання янголів і чортика до дітей) — все це робить цю невеличку картину цінним надбанням для наших Святиколаївських вечорів — чи вони для малят чи й для дорослих.

Ціна картинки (50 ц.) виглядає висока, але повторяємо, що й так кошти видання ледве чи повернуться (хіба може за кілька років). А втім, при прибутках із Святомиколаївських вечорів, така ціна просто жидна. ОПДЛ і автор, і в цьому випадку мали на увазі тільки потребу такої сценки, а друкарня... погодилася ждати. Все ж ОПДЛ може таки і тепер знайде когось, хто покриє кошти, ефектом не такі вже й великі, цього скромного, але потрібного і таки вартісного видання.

А наші малята хай радіють і зустрічають із щастям в очах свого ласкавого, доброго, любого святого о. Миколая, і хай вслухуються разом з батьками у його прості, але глибокі слова великої науки, і хай дякують за дарунки і за найкращі між ними — за рідні дитячі книжечки.

Б. Д.

ДО ЯКОГО ЧАСУ ВІДНОСИТЬСЯ ПІСНЯ: „ГЕЙ НЕ ДИВУЙТЕСЬ ДОБРІЇ ЛЮДИ..."

В дискусії на тему постання пісні УСС про „Червону Калину" п. Володимир Петрівський („Свобода" з 2 листопада 1954 року, ч. 211) згадав, що пісня „Гей не дивуйтесь добрії люди" постала за часів Хмельниччини. Так думають ті, що утотожнюють Перебийноса з Максимом Кривоносом, провідником народних повстань за Богдана Хмельницького. В дійсності Юрко Перебийніс з Погребищ, відомого з боїв Української Галицької Армії з большевиками літом і з денікінцями восени 1919 року, був керманичем народного повстання проти Польщі в 1713-14 рр. Він проголосив себе спадкоємцем Б. Хмельницького та союзником Швеції й Туреччини, що опікувалася мазепинською еміграцією в Молдавії, звідки виправлялися на Правобережжя гетьман Пилип Орлик і запорозький кошовий Кость Гордієнко в 1711 р., відтак у 1712 р. з Нової Січі біля Олешок та в 1713 р. полковник Дмитро Горленко, з яким зв'язалися ватажки правобічних козацьких загонів, серед яких вславився оспіваний Тарасом Шевченком Швачка в околицях Богуслава.

Перебийніс уже після відступу Горленка з Правобережжя викорінював поляків, де тільки їх попав, між іншим — як співається у пісні — „за Дашевом під Сорокою" між Погребищем та Гайсином. Та Москва помогла полякам приборкати козаків; з московського наказу лівобічний гетьман Іван Скоропадський перегнав більшість населення з Правобережжя на Лівобережжя, а тих козаків, що рішилися не коритися ні Москві, ні Польщі, числом до 1,000 обступило польське військо під проводом Каліновського у Стеблеві й їх вигубило.

Так закінчила своє існування відновлена головно хвастівським полководцем Семеном Палієм правобічна козаччина, яку після заслання Палія на Сибір підчинив собі гетьман Іван Мазепа по згадувану в пісні і в пізніших запорозьких переказах ріку Случ. Полтавська катастрофа стала катастрофою і правобічного козацтва.

Микола Андрусяк

ВИКОНАЛИ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою добровільну доплату до передплати „Свободи" та свою пожертву на фонд дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 28

Амер. Укр. Клюб в Йонкерс, збірку перевів В. Мацдай	$ 25	О. Шлемко, Боффало	2
Школа Українознавства, пар. св. о. Миколая в Шікаго, збірку перевів упр. школи О. Левицький	10	М. Ладан, Клівленд	2
П. Сціслений, Джанстаун	10	М. Станиславський, Торонто	2
З. Т. Цісик, Филаделфія	5	С. Онищук, Сімкое	2
В. Галичин, Рінголс	5	М. Гарматій, Річмонд Гіл	2
Д-р Р. Кіцай, Мантіно	3	М. Хомич, Шікаго	2
П. М. Шевчук, Ленгорн	3	І. Свищ, Пітсбург	2
Ю. Тарнавський, Ню Бранс.	3	А. Ющишин, Филаделфія	2
Д. Висоцький, Флашінг	3	О. Щепчун, Патерсон	2
М. Левенсон, Фенікевіл	3	о. Г. Канда, Фревіл	2
К. Мацькевич, Шікаго	3	В. Бачинський, Рослиндейл	2
Ю. Б. Кучерова, Пітсбург	3	П. Хома, Когоес	2
Г. Яковенко, Мейплвіл	3	Д-р А. Моспанюк, Торонто	2
А. Курдидик, Торонто	3	Р. Домбчевський, Рачестер	2
О. Наконечна, Лейквуд	3	Н. Островський, Клівленд	2
О. Левицький, Шікаго	2	О. Вайко, Гемтремк	2
П. Мущинський, Торонто	2	Ф. Литвиненко, Рачестер	2
Т. Постоловська, Когоес	2	Д. Вяуський, Шікаго	2
П. Ніков, Віндсор	2	М. Ткачук, Мілтовн	1.50
М. Юзенів, Ню Йорк	2	І. Понедільник, Йонгстовн	1
А. Демчук, Клівленд	2	Н. Труш, Парма	1
І. Лозинський, Шікаго	2	Н. Лучицький, В. Патерсон	1
А. Дворчин, Дітройт	2	М. Товтрівський, Кірклeнд Л.	1
М. Драгош, Ютіка	2	Н. Сурко, Дітройт	1
Б. Лончина, Стойбенвіл	2	Е. Крук, Клівленд	1
М. Якимишин, Амстердам	2	В. Робак, Ньюарк	1
В. Добромільський, Трой	2	С. Адамс, Дітройт	1
В. Цікало, Лорайн	2	О. Сава, Шікаго	1
В. Кручовий, Річмонд Гіл	2	П. Герман, Вілкс Бері	1
Р. Цмайло, Онейда	2	С. Стефанюк, Монтреал	1
В. Паленгерик, Ровсбурі	2	Г. Лазор, Тімінс	1
К. Совірка, Филаделфія	2	О. Бадинський, Геркімер	1
С. Секрета, Ню Йорк	2	С. Дацюк, Шікаго	1
Д. Недорога, Филаделфія	2	І. Серветник, Рачестер	1
С. Ваксович, Бронкс	2	О. Чухрак, Дітройт	1
Інж. В. Яворський, Ньюарк	2	Л. Вєрева, Филаделфія	1
С. Осика, Овід	2		
		Разом	$ 183.50
		Раніше проголошено	7,175.36
		Разом вплинуло на фонд „Веселки".	$ 7,358.86

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

● Римсько-католицький клир „винищується" за залізною завісою, — твердить професор Адольф Кіндерман з римо-католицької семінарії в Бад Кенігштайні в провінції Гессе. Він запевняє, що переслідування римо-католицького духовенства в СССР перейшло межі переслідувань християн за римського імператора Діоклеціяна на переломі 3 й 4 ст. У Румунії вбито 10 римо-католицьких єпископів, у Польщі 10 єпископів ув'язнено, а на Мадярщині ув'язнено 3-х. Решта духовників вимирає, а величезна більшість духовних семінарій за залізною завісою закрита.

● Популярна нюйоркська преса нарікає на те, що британська інформаційна служба так пильнувала королеви-матері в Ню Йорку, що журналістам не можна до неї приступити. Лише одній жірналістці вдалося сказати королеві, коли вона виходила з музею: „До побачення!", на що королева з усміхом відповіла: „До побачення!"

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во „Дністер" 430 відд. повідомляє своїх членів, що побір складок за листопад відбудеться в суботу, 13-го листопада, о год. 7-9 веч., в Укр. Клюбі при 23-ій і Враун вул., і в неділю, 14-го листопада, о год. 11:30-1:30 попол., в Укр. Клюбі при 847 Н. Френклин вул. Членів, які залягають зі складками просимо про вирівнання залеглостей, бо неплачення складок, це утрата забезпечення. — О. Вакай, секр.

Дрібні Вістки

● **Внучка** бувшого німецького цісаря Вільгельма, княжна Цецилія Гогенцоллерн, що вийшла була заміж за Клайда Гарріса, жителя Тексасу, народила йому доньку. Вона тепер американська громадянка, а її чоловік декоратор мешкань. Дівчинку назвали Кайра Александріна Гарріс.

● **Андре Летроке**, голова паризького парляменту вдруге відмовився проводити прогулянці французьких парляментаристів до Москви. Таку прогулянку запропонував йому совєтський амбасадор Віноградов. Летроке заявив, що він взагалі є противником такої подорожі французьких парляментаристів, поки не переведено ратифікації Паризьких протоколів.

● **12 націонал-китайських літаків** перелетіли знову над центральними й східніми провінціями Китаю і скинули пропагандивні летючки та багато тонн рижу в невеличких мішечках. В летючках запевнено, що риж не є затрусний, як це проголошує комуно-китайська пропаганда.

● **Націоналістично - терористична** організація Мав-Мав в англійській колонії Кенії у Середній Африці прийняла нову тактику — масових підпалів. Поліція в столиці Кенії, Найробі, зорганізувала спеціяльну охоронну службу з-поміж поліції і самого громадянства.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН В ЗДА

„КУЛЬТУРА БАВОВНИ НА УКРАЇНІ"

доповідь проф. О. Архімовича.

2-го жовтня 1954 року в приміщенні УВАН у Ню Йорку відбулось наукове засідання Природничого Відділу УВАН, на якому проф. О. Архімович зробив доповідь про культуру бавовни на Україні. Доповідач зазначив, що всупереч твердженням совєтської преси про те, що бавовну почали культивувати на Україні лише в наслідок заходів совєтської влади, фактично культура бавовни на Україні має свою довгу історію. Перші спроби культивування бавовни на Україні датуються роками 1805, 1830, 1857. У мастку Фальц Фейна „Асканія Нова" посіви бавовни почалися в 1864 році і тривали аж до Першої Світової Війни. Також сіяли бавовну і в інших місцях, в деяких мастках по 30-50 десятин щороку. Для первинного обробітку сирцю бавовни були побудовані заводи. Директор Одеської Сільсько-Господарської Дослідної Станції, проф. В. Ротмістров проводив інтенсивну дослідчу роботу в галузі культури бавовни і був гарячим ентузіястом запровадження цієї культури.

Перша Світова Війна і Революція припинили цю діяльність. Лише в 1923 році проф. Ротмістров поновив свої досліди з бавовною. Інтенсивна дослідча праця почалась також на Херсонській Дослідній Станції та в Херсонському Сільсько-Господарському Інституті. Для успіху дослідів над ширшим запровадженням бавовни на Україні, необхідно було провести вивчення ґрунтів та клімату районів бавовносіяння на Україні. В першому напрямі велику роботу пророби проф. Г. Махів, який в 1937 році випустив цінну наукову працю: „Агровиробнича характеристика ґрунтів зони бавовносіяння УРСР". Детальне вивчення кліматичних умов районів бавовносіяння на Україні виявило, що більш - менш сприятливі для культури бавовни роки на Україні чергуються з зовсім несприятливими роками, коли годі сподіватися на добрий врожай бавовни. Середні врожаї бавовни на Україні низькі. Для прикладу проф. Архімович навів дані врожаю бавовни на Україні і в Узбекістані.

Проте, доповідач підкреслив, що досліди Одеської і Херсонської станцій довели, що при застосуванні відповідної агротехніки в сприятливі роки на Україні можна одержувати врожай бавовни від 7 до 14 центнерів з гектару.

В наслідок середніх низьких врожаїв бавовни на Україні, валовий врожай її на Україні складав лише 1.1% валового збору СРСР. Доповідач нагадав, що совєтський уряд і далі настирливо запроваджує культуру бавовни на Україні, бо вона має значення для воєнної промисловости — виробу вибухових речовин.

ЗУАДКОМІТЕТ ВЕДЕ НОВУ ПЕРЕСЕЛЕНЧУ АКЦІЮ

Слідуючі родини чи особи з Трієсту просять американських українців допомогти їм переселитися до ЗДА на основі нового іміграційного закону з 1953 р.

ЛИСТА (в Трієсту).

Вереза Стефан, Петронеля, Ярослав; Цуріх Марія; Цернак Олена; Чуйкевич Серафим, Злата, Томислав; Дерев'янків Филип; Юзва Василь, Місько, Володимир, Петар, Славко, Стефан, Павло, Катерина; Іваніч Михайло; Каленюк Іван, Павлина, Ілія, Василь, Стефан, Павло, Ольга, Евгенія; Кобзан Михайло, Стефанія, Богдан, Ярослав, Лідія; Ковалик Іван, Юлія, Стефанія, Іван, Марія, Єлена, Богдан, Володимир; Лукіянович Стефан, Владіміра, Кармен, Кармеля; Меуш Атанас, Юстина, Марія, Петар; Моравський Стефан, Анна, Дмитро, Марія, Ілія, Михайло, Стефанія; Моравська Тереса; Нозенський Павлина, Борислав, Юліяна; Петрас Юрій; Пекна Анна, Евгенія, Михайло; Півоварський Анна, Петро, Луція; Сухецький Антін, Анастазія, Софія; Гудоба Іван, Софія, Микола; Варію Василь; Зученко Федір.

ЛИСТА Ч. 21.
(Франція).

Хтій Володимир, Анна, Ярослав, Євген, Тамара, Петро, Володимир; Хромяк Дмитро, Іванна, Ольга, Анна; Демянчук Василь; Федорченко Надія; Федорченко Аля; Флоров Павло; Гребенченко Петро, Анна, Іван, Марія; Ясінський Володимир, Марія; Кереселідзе Евсій; Майдачевський Павло, Емілія; Маліч Микола; Лапа Григорій; Плутос Василь, Марія; Савич Володимир; Савицький Микола; Шатковський Йосиф, Ева, Марія, Моніка; Виговський Андрій; Данилів Федір.

ЛИСТА Ч. 22.
(Німеччина).

Борисів Алексій, Юрій, Александер; Гірський Валентина, Анна, Стефан; Мотора Іван, Ерна; Павлюк Іван; Чумаченко Михайло, Софія, Лідія.

Щоб забезпечити цим особам приїзд до ЗДА треба, щоби американський громадянин підписав ашуренс і підшукав відповідну працю для апліканта. Ашуранси конечно виготовляти в 6 примірниках і прислати 5 копій до бюра ЗУАДК-у.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, Inc.
P.O. Box 1661, Phila. 5, Pa. U.S.A.
Злучений Український Американський Допомоговий Комітет в Филаделфії.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тимсамим і співвласниками 15-то мільйонового майна організації!

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тимсамим і співвласниками 15-ти мільйонового майна організації!

Посмертні Згадки

ЛОНГІН КОЗАР, член 245 відд. У.Н.Союзу ім. Б. Хмельницького в Трентон, Н. Дж., бувший сотник УНР, помер 28. жовтня 1954 р., на 61 році життя. Похорон відбувся 30. жовтня з укр. прав. церкви св. Тройці на місцевий параф. цвинтар. Покійний залишив у великому смутку дружину Ольгу, синів Анатоля і Олега з дружинами та внука Юрія-Любомира. — В. Й. П.!
Н. Сабат, секр.

МИКОЛА ПЕТРИЧКА, довголітний член Т-ва І. Франка, відд. 103 У. Н. Союзу в Мілвокі., Віск., помер 21. жовтня 1954 р., проживши 65 років. Походив зі села Парічі, пов. Городок, Галичина. Оставив дружину Юстину, 2 синів, 1 дочку і 5 внуків. Похорон відбувся 23. жовтня при участи Членів Т-ва, Родини і Знайомих. — В. Й. П.!
К. Герис, секр.

АМЕЛЯ ФРАНКІВ, членка Сестрицтва Любов, відд. 177 У. Н. Союзу в Провіденс, Р. Ай., померла 23. жовтня 1954 р. в 77 р. життя. Покійна родилася в с. Товіттечокім, Галичина. До Союзу вступила 1921 р. Полишила в смутку 6 дітей: Марію, Лену, Павла, Иосипа, Пилипа і Едварда. Похорон відбувся 25. жовтня при участи Родини і Членів відділу. — В. Й П.!
І. Лаба, секр.

Повідомляємо, що ціна оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини оголошення) пересилати разом з текстом.
Адміністрація „Свободи".

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ"

● **РОЗШУКИ** ●

УВАГА!
Хто знав би місце перебування про якогонебудь з членів родини
ГРИГОРІЯ ГУЦОЛА,
також знаного як
Григорко Гуцаль,
уродженого в Сербах, Україна, прошу повідомити адвоката
JOHN J. TODD,
Attorney at Law
210 Schult Building, South St. Paul, Minnesota
Членам його родини признано спадкоємство його мастку.

КНИЖКА И ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ РЕЧІ В ДОМІ КУЛЬТУРНОЇ РОДИНИ

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ

В 15-ту річницю смерти
бл. п. Оксани Джиджори-Дзьоби
визначної пластунки і громадської діячки
відправиться
ПАНАХИДА
в греко-кат. церкві в Клівленді
в суботу, 13-го листопада 1954, о год. 8-ій веч.
До участи запрошують Громадянство товаришки:
Мирослава Гук, Ірина Галущинська,
Ірина Левицька, Марія Мельник,
Анна Мриц, Володимира Тимчишин.

У СЬОМУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
бл. п. проф. МИКОЛИ МАТВІЄВА-МЕЛЬНИКА
— відправиться —
В СУБОТУ, 13-го ЛИСТОПАДА 1954 Р.
В ЦЕРКВІ СВ. АП. ПЕТРА І ПАВЛА, О ГОД. 9-ій РАНО, В КЛІВЛЕНДІ,
заупокійне Богослуження з Панахидою
на яке запрошують Рідню і Знайомих
Дружина МАРІЯ, дочки ОЛЕНА й СОФІЯ з родиною,
та брат д-р ЯРОСЛАВ МЕЛЬНИК з родиною.

ТАРЗАН, ч. 3367. Скок на рятунок

Зважаючи на просьбу Н'Кіми врятувати Манґані з пастки, Тарзан скочив униз, щоб повчити вілізливця.

Коли він приземлився, навдаха Гарріґен в дикій тривозі скочив назад.

— Велика рогата ропуха!, — заверещав він, побачивши бронзового велетня. — Допоможіть! . . . дика людина!